

Four Answers



to Life's Hardest Question

Source Sheets

Week 1 / Will The Real Iyov Please Stand Up?

Week 2 / ANSWER 1 – Eliphaz: נסיון – Tests From Above

Week 3 / ANSWER 2 – Bildad: יסורים – The Love-Kick

Week 4 / ANSWER 3 – Tzofar: התבוננות – The Examined Life

Week 5 / ANSWER 4 – Elihu: גלגול נשמות – Long Live the Soul

Week 6 / Hashem Responds: My World, For Free

Presented in conjunction with
the Adult Education Department of the Denver Academy of Torah

Layout of the Book of Iyov

Chapter	Topic	Speaker
1	Story Introduction	
2		
3		Iyov
4	ROUND 1	Eliphaz
5		Iyov (Response)
6		
7		Bildad
8		Iyov (Response)
9		
10		Tzofar
11		Iyov (Response)
12		
13		
14		
15	ROUND 2	Eliphaz
16		Iyov (Response)
17		Bildad
18		Iyov (Response)
19		Tzofar
20		Iyov (Response)
21		
22	ROUND 3	Eliphaz
23		Iyov (Response)
24		Bildad
25		
26		Iyov (Response)
27		Iyov
28		
29		
30		
31		
32		Elihu
33		
34		
35		
36		
37		
38		Hashem
39		
40		
41		
42	Story Conclusion	

Suggested Learning Schedule

Week	Class Topics	SUGGESTED PREPARATION	
		Chapters	Verses
1	Story Introduction Who Was Iyov? What is <i>Hashgacha Pratit</i> ?	1	All
		2	All
2	ANSWER 1 – Eliphaz נסיון – Divine Tests	4	4-5, 7-9, 17-19
		5	1-11, 17
		6	5-9, 11, 15, 18, 22-25
		7	7-11, 16-18, 20
3	ANSWER 2 – Bildad יסורים של אהבה – Pains of Love	8	3-7, 11, 19
		18	4-8, 15, 19, 21
		9	2-3, 16-17, 21-24, 29
		14	5-10, 13-15
4	ANSWER 3 – Tzofar התבוננות – Self-Introspection	11	5-6, 15-11
		20	4-13, 16, 26-27
5	ANSWER 4 – Elihu גלגול נשמות – Transmigration	33	17-30
6	Hashem's Responses	38	1-2, 9-10, 13-15, 19-23
	1 st Revelation	39	1-9, 19-25
	2 nd and 3 rd Revelations	40	1-16, 19, 26-27, 31-32
		41	1-5, 10-11, 17-22, 25-26
	Revelation to Eliphaz; Conclusion	42	1-17

WILL THE REAL IYOV PLEASE STAND UP?

When Did Iyov Live? Was He Jewish? ... And Does it Matter?

(1) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טו עמוד א-עמוד ב

(1) דא"ר לוי בר לחמא: **איוב בימי משה היה**,
 – כתיב הכא (איוב י"ט), מי יתן **אפוא** ויכתבון מלי, וכתביב התם (שמות ל"ג), ובמה יודע **אפוא**. –
 ואימא: **בימי יצחק**, דכתיב: (בראשית כ"ז) מי **אפוא** הוא הצד ציד!
 ואימא: **בימי יעקב**: דכתיב: (בראשית מ"ג) אם כן **אפוא** זאת עשו!
 ואימא: **בימי יוסף**, דכתיב: (בראשית ל"ז) **איפה** הם רועים!
 – לא ס"ד, דכתיב (איוב י"ט), מי יתן בספר ויוחקו, ומשה הוא דאיקרי **מחוקק**, דכתיב (דברים ל"ג), וירא ראשית לו כי שם חלקת **מחוקק** ספון.

(2) רבא אמר: **איוב בימי מרגלים היה**,

– כתיב הכא (איוב א'), איש היה בארץ **עוץ** איוב שמו, וכתביב התם: (במדבר י"ג) היש בה **עץ**. מי דמי? הכא **עוץ**, התם **עץ**! הכי קאמר להו משה לישראל: ישנו לאותו אדם, ששנותיו ארוכות **כעץ** ומגין על דורו **כעץ**.

(3) יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני, ויתיב וקאמר: **איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה**.

– א"ל, עליך אמר קרא: **איש היה** בארץ **עוץ** איוב שמו!
 אלא מעתה (שמואל ב' י"ב), **ולרש** אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה וגו', מי הוה? אלא משל בעלמא,
 הכא נמי **משל בעלמא**.
 – א"כ, שמו **ושם עירו** למה?

(4) רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: **איוב מעולי גולה היה**, ובית מדרשו בטבריא היה.

מיתיבי: ימי שנותיו של איוב, **משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו**!
 – אימא: **כמשעה שנכנסו ישראל למצרים ועד [שעה] שיצאו**.
 מיתיבי: שבעה נביאים נתנבאו **לאומות העולם**, ואלו הן: בלעם ואביו, ואיוב, אליפז התימני, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבזי!
 – (א"ל) וליטעמך, אליהוא בן ברכאל לאו מישראל הוה? והא כתיב ממשפחת רם!
 אלא **אינבוי אינבי לאומות העולם**. הכי נמי, איוב אינבוי אינבי [לאומות העולם].
 – אטו כולהו נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם?
 התם, עיקר נביאותיהו לישראל; הכא, **עיקר נביאותיהו לאומות העולם**.
 – מיתיבי: חסיד היה **באומות העולם** ואיוב שמו, ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו, הביא הקב"ה עליו יסורין התחיל מחרף ומגדף, כפל לו הקב"ה שכרו בעוה"ז [כדי] לטרדו מן העולם הבא!
 — **תנאי היא, דתניא:**

– רבי אלעזר אומר: **איוב בימי שפוט השופטים היה**, שנאמר: (איוב כ"ז) הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו, איזה דור שכולו הבל? הוי אומר: זה דורו של שפוט השופטים.

– רבי יהושע בן קרחה אומר: **איוב בימי אחשורוש היה**, שנאמר: (איוב מ"ב) ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ, איזהו דור שנתבקשו בו נשים יפות? הוי אומר: זה דורו של אחשורוש.

– ואימא: **בימי דוד**, דכתיב: (מלכים א' א') ויבקשו נערה יפה! התם בכל גבול ישראל, הכא בכל הארץ.

– רבי נתן אומר: **איוב בימי מלכות שבא היה**, שנאמר: (איוב א') ותפל שבא ותקחם.

– וחכ"א: **איוב בימי כשדים היה**, שנאמר: (איוב א') כשדים שמו שלשה ראשים.

– ויש אומרים: **איוב בימי יעקב היה**, ודינה בת יעקב נשא, כתיב הכא: (איוב ב') כדבר אחת הנבלות תדברי, וכתביב התם: (בראשית ל"ד) כי נבלה עשה בישראל.

וכוליהו תנאי סבירא להו דאיוב מישראל הוה, לבר מיש אומרים, דאי ס"ד מאומות העולם הוה, בתר דשכיב משה

מי שריא שכינה על עובדי כוכבים? והא אמר מר: בקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו, שנאמר (שמות ל"ג), ונפלינו אני ועמך.

(2) מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא בתרא דף טו עמוד ב

חסיד היה באומות העולם ואיוב שמו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו כו'. יש לפרש בזה לפי שחסידי ישראל אינן באין לעולם כדי לקבל שכר בעוה"ז, עולם העובר, רק לעבוד עבודת ה' בעוה"ז, כדאמרין, היום לעשותן ולא היום ליטול שכרן. משא"כ באומות העולם, כדכתיב, ומשלם לשונאיו אל פניו. ואמר כי איוב, אף שהעיד עליו המקרא שאין חסיד כמוהו, לא נעשה בו כמדת האמור בחסידי ישראל, אלא כאחד מבני שאר האומות, ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו בעוה"ז. ולפי שיש לבעל דין להרהר בזה, וע"כ אמר כי הנה תראה במדת צדיקים שבישראל, שהקב"ה מביא עליהן יסורין בעוה"ז כדי למרק עונותיהן, כאמור באברהם שעמד בעשר ולא הרהר אחר מדותיו, כדלקמן, וכן בשאר צדיקי ישראל. אבל באיוב, הביא הקב"ה עליו יסורין למרק עונותיו בעוה"ז, כדי לתת לו שכר טוב לעוה"ב. התחיל הוא מחרף ומגדף והרהר אחר מדותיו, וע"כ כפל לו הקב"ה שכרו כדי לתת לו שכר משלם בעוה"ז לטורדו כו' כדאמרין פרק אין דורשין הצדיק והרשע כל א' יש לו שני חלקים א' בג"ע וא' בגיהנם זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע כו' נתחייב רשע כו' נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם כו' ואין הקב"ה מקפח שכר הרשע ונותן לו שכרו כפול בעוה"ז שהוא חלק צדיק שבעוה"ז ודו"ק:

(3) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד א

שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה, אמר ליה: מאי דכתיב (קהלת ז') גם את זה לעמת זה עשה האלהים? - אמר לו: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא - ברא כנגדו, ברא הרים - ברא גבעות, ברא ימים - ברא נהרות. אמר לו: רבי עקיבא רבך לא אמר כך, אלא: ברא צדיקים - ברא רשעים, ברא גן עדן - ברא גיהנם. כל אחד ואחד יש לו שני חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, זכה צדיק - נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, נתחייב רשע - נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. אמר רב משרשיא: מאי קרא? גבי צדיקים כתיב (ישעיהו ס"א) לכן בארצם משנה יירשו. גבי רשעים כתיב (ירמיהו י"ז) ומשנה שברון שברם.

(3b) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יד עמוד ב

ומי כתבן? משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב ...

* * *

WHO'S BEHIND THE CURTAIN?

What Is Hashgacha Pratit – And Who's Got It?

A. The Purpose of Hashgacha

1) To Guide Man's Own Actions

(4) קדושת לוי במדבר פרשת שלח לך

אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם וכו' אני ה' אלהיכם (טו, מא). כפל. הכלל, כי אדם צריך תמיד להעלות על מחשבתו שכל דבוריו ומחשבותיו ותנועותיו עושים רושם למעלה, ולכך צריך האדם לשמור כל מחשבותיו ותנועותיו ודיבוריו ביראת ה', כיון שכל תנועותיו עושים רושם למעלה. וזהו כלל גדול בעבודת הבורא, שצריך האדם להעלות על מחשבתו שכל תנועותיו עושים רושם למעלה, כי השי"ת יודע מחשבות בני אדם ומשגיח תמיד בהשגחה פרטית על כל דרכי בני אדם, וזה העיקר עבודת האדם שאדם יעלה על מחשבתו שהשי"ת משגיח עליו על כל דרכיו. וזהו 'אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים', ותעלה על מחשבתך 'אני ה' אלהיכם', אני משגיח תמיד על כל דרכיך:

2) To Impress on Man the Idea of Ultimate Justice

(5) תורת המנחה פרשת נח / דרשה ד עמוד 23

ויש לשאול מה אנו צריכים לכל הסיפורים האלו, בסיפור דור המבול ודור הפלגה, ומה תורה תצא לנו מהם ומה מצוה למדנו מתוכם, והתורה נקראת תמימה, ומה תמימות יש בכל אלו הסיפורים. וזה בכלל מה שאמר ר' יצחק שלא היה צריך להתחיל את התורה אלא מן החדש הזה לכם.

והטעם בכל אלו הסיפורים להודיע כי השם ית' משגיח בעניני האדם השגחה פרטית, ודן את האדם כפי מעשיו, אחד יחיד ואחד רבים. וזאת היא התורה התמימה, שיתן אדם אל לבו להכיר בוראו ולידע שהוא ית' דיין אמת, ודן את האדם וגמול ידיו ישיב לו. שהרי אדם הראשון על שעבר על צויו נפרע ממנו ודנו בגירושין וקנס עליו מיתה וקלל את האדמה בעבורו וגזר עליו בזעת אפך תאכל לחם וגו'.

וכן בדור המבול, ראה כי רבה רעת האדם וכל יצר מחשבות לבם רק רע כל היום, התרה בהם ונתן להם זמן אולי ישובו דכתיב לא ידון רוחי באדם לעולם וגו' והיו ימיו מאה ועשרים שנה וכתרגומו. וצוה לנח להתעסק בתיבה אולי יראו ויחתו וישובו אל ה', ולא שבו עד שבא קץ כל בשר ובאה הצפירה. ועדיין לא רצה ליפרע מהם מיד אלא קבע להם זמן קטן אחר זמן גדול, דכתיב כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ. מאי כי לימים עוד שבעה, אלא שעדיין אקבע להם עוד שבעה ימים אחרים אולי ישובו. ואחר השבעה עדיין לא שפטן מיד אלא המטיר עליהם גשמי ברכה כדכתיב ויהי הגשם על הארץ וגו'. וכשראה שלא חזרו בהם הביא עליהם מיד המבול ומחה כל היקום אשר על פני האדמה. וכל זה להורות ולהודיע רחמיו וחסדיו וכי הוא תמים פעלו אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא ומשפטי ישרים ותורתו אמת.

וכן בדור הפלגה השגיח על מעשיהם, דכתיב וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל, וכיון שראה מעשיהם מקולקלין והמחשבה הרעה אשר יזמו לעשות, הפר עצתו וקלקל מחשבתם ולא נתן מאויים ולא הפיק זממם והפיצם על פני כל הארץ.

3) To Remind Man of Hashem's Infinite Abilities

6) ספר החינוך מצוה כה – מצות האמונה במציאות השם יתברך

להאמין שיש לעולם אלוה אחד שהמציא כל הנמצא, ומכחו וחפצו היה כל מה שהוא, ושהיה ושיהיה לעדי עד, וכי הוא הוציאנו מארץ מצרים ונתן לנו התורה, שנאמר בתחילת נתינת התורה, אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' [שמות כ', ב'], ופירושו כאלו אמר, תדעו ותאמינו שיש לעולם אלוה, כי מלת אנכי תורה על המציאות. ואשר אמר אשר הוצאתיך וגו', לומר **שלא יפתה לבבכם לקחת ענין צאתכם מעבדות מצרים ומכות המצרים דרך מקרה, אלא דעו שאנכי הוא שהוצאתי אתכם בחפץ ובהשגחה, כמו שהבטיח לאבותינו אברהם יצחק ויעקב.**

4) To Remind Man of Hashem's Infinite Kindness

7) ספר החינוך מצוה ת – מצות דיני נחלות

משרשי המצוה, כדי שידע האדם ויתבונן כי העולם ביד אדון משגיח על כל בריותיו, וברצונו וחפצו הטוב זוכה כל אחד ואחד מבני העולם בחלק הנכסים שהוא משיג בעולמו, ומתנתו ברוך הוא מבורכת שתמשך לעולם לאשר יתננה לו, אם לא כי מחטא הקדמוני נקנסה מיתה בעולם, ומפני סילוק גופו אינו בדין להיות הפסק למתנת האל המבורכת, אבל תתפשט מאלוה בגוף המשתלשל ממנו שזוהו בנו או בתו, ואם הוא בעונו ימות ובנים לא יהיו לו ראוייה ברכת השם שתשוב אל הקרוב אליו, כי זאת הברכה שזכה בה זה, או זכותו גרמה לו או זכות אבותיו או עם הקרובים לו יותר למד כשרון המעשה שזכה עמו לנכסים, ולכן בהסתלק הוא וזרעו מהן בחטאו ראויים הקרובים שסייעו אותו לזכות להיות קודמין בהם לכל אדם.

B. Hashgacha for Whom?

1) General Hashgacha – For the Whole World

8) תורת המנחה פרשת צו / דרשה לז' עמוד 366

ויש לשאול, מה ראה לברוח מארץ ישראל, אע"פ שאין זה מקומו טוב? לדעת זאת, שיש תועלת גדולה בדבר, לדעת כי השגחת השם ית' בכל בכלל ובפרט ואפילו ברשעים ואפילו בשאר בעלי חיים. הה"ד קום לך אל נינוה וגו', הרי השגחה פרטית ואפילו על רשעים ואפילו על שאר בעלי חיים דכ' בסוף הענין ובהמה רבה.

2) Graduated Levels of Hashgacha – Based on One's Efforts

9) ספר מורה הנבוכים חלק שלישי פרק יח

ואחר מה שהקדמותיו מהיות ההשגחה מיוחדת במין האדם לבדו משאר מיני ב"ח, אומר כי כבר נודע שאין חוץ לשכל מין נמצא, אבל המין ושאר הכלליות דברים שכליים כמו שידעת, וכל נמצא חוץ לשכל אמנם הוא איש או אישים, וכשיודע זה יהיה נודע גם כן שהשפע האלהי הנמצא מדובק במין האדם – ר"ל השכל האנושי – אמנם הוא מה

שנמצא מן השכלים האישיים, והוא מה ששפע על ראובן ושמעון ולוי ויהודה. ואחר שהוא כן יתחייב לפי מה שזכרתיו בפרק הקודם, כי אי זה איש מאישי בני אדם שהשיג מן השפע ההוא חלק יותר גדול כפי הכנת החמר שלו וכפי התלמדו, תהיה ההשגחה עליו יותר בהכרח, אם ההשגחה היא נמשכת אחר השכל כמו שזכרתי, ולא תהיה אם כן ההשגחה האלהית בבני אדם כולם בשוה, אבל יהיה יתרון ההשגחה עליהם כיתרון שלמותם האנושי זה על זה. ולפי זה העיון יתחייב בהכרח שתהיה השגחתו בנביאים עצומה מאד ולפי מדרגותם בנבואה, ותהיה השגחתו בחסידים ובטובים כפי חסידותם וישרונם, אחר שהשעור ההוא משפע השכל האלהי הוא אשר שם דבר בפי הנביאים, והוא אשר ישר מעשיהם הטובים והשלים חכמות החסידים במה שידעו. ואמנם הסכלים הממרים, כפי מה שחסרו מן השפע ההוא, היה ענינם נבזה, וסודרו בסדר שאר אישי מיני בעלי חיים, נמשל כבהמות נדמו, ומפני זה היה קל להרגם, אבל צוה בו לתועלת, וזה הענין הוא פנה מפנות התורה ועליה בנינה, רצוני לומר על שההשגחה באיש איש מבני אדם כפי מה שהוא, השתכל איך ספר על ההשגחה בפרטי עניני האבות בעסקיהם ובשימושיהם עד מקניהם וקנינם, ומה שיעדם השם מחבר ההשגחה עליהם, לאברהם נאמר אנכי מגן לך, ונאמר ליצחק ואהיה עמך ואברכך, ונאמר ליעקב והנה אנכי עמך ושמרתיך, ונאמר לאדון הנביאים ע"ה כי אהיה עמך וזה לך האות, ונאמר ליהושע כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, זה כלו מבואר ההשגחה עליהם מפי שלימותם, ונאמר בהשגחה על החשובים החסידים ועזיבת הסכלים, רגלי חסידיו ישמור ורשעים בחשך ידמו כי לא בכח יגבר איש, יאמר כשישלם קצת אישי המין מן המכות והמקרים ונפול קצתם בהם, אינו לפי כחותם הגופיים והכנותיהם הטבעיות, הוא אמרו כי לא בכח יגבר איש, אבל הוא לפי השלמות והחסרון, ר"ל קרבם אל השם או רחקם ממנו, ומפני זה הקרובים אליו בתכלית השמירה ורגלי חסידיו וגו', והרחוקים ממנו מוכנים למה שיקרה שימצאם, ואין שם מה שישמרם ממה שיתחדש כהולך בחשך שאין ספק שיכשל, ונאמר בהשגחה על החסידים גם כן שומר כל עצמותיו וגו', עיני ה' אל צדיקים וגו', יקראני ואענהו וגו', והפסוקים אשר באו בזה הענין רבו מלספור, ר"ל בהשגחה על בני אדם כפי שיעור שלימותם וחסידותם. וכבר זכרו הפילוסופים גם כן זה הענין ...

TORAT HAMINCHA

Rabbi Jacob ben Rabbi Chananel Skili, a student of the Rashba and a prominent Torah scholar, lived in Spain in the 14th century. As reflected by his family name, his family apparently originated from Sicily. Rabbi Jacob moved to Eretz Yisrael; later relocating in present-day Iraq. Torat HaMincha contains 86 homiletic discourses on the Pentateuch and Jewish holidays. The work contains a collection of material from early medieval commentators. The discourses were first delivered on Shabbat afternoons after the afternoon prayer (mincha); hence, the title. Torat HaMincha was published in two volumes by Rabbi Baruch Avigdor Chefetz, (Safed, 1991). The Responsa Project CD contains the edition published by Ahavat Shalom Publications, Jerusalem, 2000.



ANSWER 1 – Eliphaz

Tests From Above – נסיון

10 איוב פרק ד

(א) וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתִּימְנִי וַיֹּאמֶר: (ב) הַנֶּסֶה דָּבָר אֵלֶיךָ תִּלְאַחַ וְעֶצֶר בְּמִלִּין מִי יוֹכֵל: ... (ה) כִּי עָתָה תָּבוֹא אֵלֶיךָ וּתְלֹא תִגַּע עֲדִידָה וּתְבַהֵל: (ו) הֲלֹא יִרְאֶתְךָ פְּסִלְתְּךָ תִּקְנֶתְךָ וְתָם דָּרְכֶיךָ:

A) Ramban – A Lesson for the מנוסה

11 רמב"ן בראשית פרק כב

(א) והאלהים נסה את אברהם – ענין הנסיון הוא, לדעת, בעבור היות מעשה האדם, רשות מוחלטת בידו – אם ירצה, יעשה; ואם לא ירצה, לא יעשה – יקרא "נסיון" מצד המנוסה (one being tested), אבל המנוסה (tester) יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב, לא שכר לב טוב בלבד. ודע, כי השם צדיק יבחן (תהלים יא ה), כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו, יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו. והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה:

→ The מנוסה knows the answer, but that's meaningless because the מנוסה does not – since, after all, הרשות מוחלטת בידו. The purpose of the test is to give important information and help to the מנוסה. For this reason, the נסיון is only given to צדיקים, since they are the only ones who will glean the information needed from the נסיון.

B) Rabbeinu Bachye – A Lesson for Everyone Else

12 רבינו בחיי בראשית פרק כב

(א) והאלהים נסה את אברהם – זו היא פרשת העקדה אשר ישראל בטוחים להיות זכות העקדה מגין עליהם בכל דור ודור. ואין הנסיון ח"ו אצל ה' יתברך אלא אצל הבריות, להודיע גודל מעלת הצדיק או הנביא. וכן אמר הכתוב: (תהלים יא ה), "ה' צדיק יבחן". ומה שנשמך עקדה לפרשת אבימלך אומר במדרש: נסה לשון "זעף", כדמתרגמין: זעפים, נסיסים. וזה כנגד מה שהכעיס להקב"ה בשבע כבשות שנתן לאבימלך, שכנגדן נענשו בניו שישיב ארון הברית בשדה פלשתים שבעה חדשים.

13 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פט עמוד ב

(בראשית כ"ב:) "ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם". מאי "אחר"? – אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא: אחר דבריו של שטן, דכתיב (בראשית כ"א), ויגדל הילד ויגמל וגו', אמר שטן לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם! זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן, מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גזל אחד להקריב לפניך? אמר לו: כלום עשה אלא בשביל בנו, אם אני אומר לו זבח את בנך לפני – מיד זובחו. מיד והאלהים נסה את אברהם, ויאמר, "קח נא את בנך". אמר רבי שמעון בר אבא, אין נא אלא לשון בקשה. משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה, והיה לו גבור אחד ונצחן. לימים עמדה עליו מלחמה חזקה, אמר לו: בבקשה ממך, עמוד לי במלחמה זו, שלא יאמרו: ראשונות אין בהם ממש. אף הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם: ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה, שלא יאמרו אין ממש בראשונים.

C) Who Is Worthy of Being Tested?

14 רבינו בחיי בראשית פרק כב

(א) ודע כי נסיון העקדה היה לפרסם בעמים גודל חיוב היראה והאהבה בש"י, כי האהבה על ג' חלקים:

Talk ← האחד, מי שאוהב את המלך ומתוך אהבתו יספר בשבחיו ויפרסם מעלותיו תמיד כל היום ויודיע לכל את גבורותיו, אבל לא היה חוסר מממונו כלום בשביל אהבתו.

Money ← השני, מי שאוהב אותו יותר מן הראשון, יספר בשבחיו ויתן כל ממונו בשבילו, אבל לא ימסור עצמו למיתה בשבילו.

Life ← השלישי מי שאוהב אותו יותר משניהם יספר בשבחיו ויתן כל ממונו בשבילו וימסור עצמו למיתה.

והנה, אברהם היה שלם בג' חלקים אלה:

Talk ← האחד, ספר בשבחיו של מלכי המלכים הקב"ה ופרסם אלהותו ויחודו בעולם, כענין שכתוב: ויקרא שם בשם ה' אל עולם, לפי שאנשי דורו היו נותנים הנהגת העולם אל הכוכבים והמזלות, והוא היה מדריכם בדרך האמת ומודיעם המנהיג היחיד שהוא אל עולם, וכמאמר אליפז (איוב ה, ה), "ואל אלהים אשים דברתי," יאמר כי הנהגת העולם אל ישימנה לכחות הגלגלים ולצבא השמים רק לש"י.

Money ← השני, פזר נתן לאביונים, בשביל אהבת ה' יתברך הוא, שהיה בעל אכסניא ופתחו פתוח לכל עובר ושכ, וכן אמרו במדרש (מדרש תהלים קי ב), ד' פתחים היו לו לביתו של אברהם והיו לד' רוחות העולם, וכל מי שנכנס בפתח זה יוצא בפתח אחר כדי שלא יתבייש מפני עוברי דרכים. וכן נרמז בכתוב: ויטע אש"ל בבאר שבע. ודרשו רז"ל (מדרש תהלים לז, א), אכילה שכיבה לויה, ולא עוד, אלא שהיה מחזר אחריהם ורץ לקראתם, שנאמר (בראשית יח, ב): "וירץ לקראתם." ועליו אמר הכתוב (משלי יא, כד): "יש מפזר ונוסף עוד." ואין ספק כי היה נותן את כל הון ביתו באהבת ה' יתברך.

Life ← השלישי, מסר עצמו למיתה בשביל אהבת ה' כשהושלך לכבשן האש על קדושת ה' יתברך, ולפי שהשיג מדרגת האהבה ועבר על ג' החלקים קראו הש"י "אברהם אוהבי."

אבל בענין זה של העקדה הראה אברהם תוקף אהבתו בשם יתברך שהיתה חזקה ועזה, אין להעריך אותה עם שלשה חלקים הנזכרים ואין לדמותה למי שמסר עצמו למיתה בשביל אוהבו או בשביל אדונו, כי ראוי היה אברהם אילו היו לו מאה גופין למסור את כולם למיתה על יצחק, אבל פעולה זו לא היתה כשאר הפעולות, והנסיון הזה לא היה כשאר הנסיונות, אין הטבע יכול לסובלו, ואין הכח המדמה יכול לחשבו ... אבל כשהיה אחר מהלך שלשה ימים כבר נעשה בישוב דעת ועצה, והוא שאמרו בבראשית רבה: (תנחומא וירא כב) למה ביום שלישי ולא ביום ראשון ולא ביום שני, שלא יהו אומות העולם אומרים הממו ערבבו והלך לשחוט את בנו. על כן עשה הפעולה ההיא ממש בידים ועמה נבחן במדת היראה ובמדת האהבה, יראה – לא ליראת עונש, ואהבה – לא לתוחלת גמול, כלומר על מנת לקבל פרס, כי זאת לא תהיה אהבה גמורה, שהרי יש שותה המשקה המר מדעתו שיועיל לו באחרית, וזהו שאמר: עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה.

וידוע כי הידיעה בשם יתב' בכל זמן, אבל פי' הדבר ידוע מעתה, כי יצא מן הכח אל הפעל.

	Underlying Perspective	– צדיק ורע לו Why Do the Righteous Suffer?	– רשע וטוב לו Why Do the Wicked Prosper?
Eliphaz	נסיון Divine Test	They are being tested ד:ב – הַנִּסָּה דָּבָר אֱלֹהִים תִּלְאָה וְעָצָר בְּמִלִּין מִי יִכָּל?	Effect will be seen on future generations ה:ד – יִרְחָקוּ בְּנֵי מִיִּשְׁעַ וַיִּדְבְּקֵאוּ בְּשַׁעַר וְאֵין מִצִּיל:



ANSWER 2 – Bildad

The Love-Kick – יסורים של אהבה

15 איוב פרק ה

(יא) הִינָּהּ גִּמְאָה בְּלֹא בָצִה יִשְׁגָּה אָחִיו בְּלִי מָיִם: (יב) עֲדָנוּ בָּאֵבוּ לֹא יִקְטֹף וְלִפְנֵי כָל תְּצִיר יִיכָשׁ: (יג) כֵּן אֶרְחֹת כָּל שִׁכְחִי אֶל וְתִקְוַת חֲנָף תֵּאבֹד:

16 תהלים פרק צד

(יב) אֲשֶׁרִי הִגְבֵּר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ קֹה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנוּ:

17 משלי פרק ג

(יב) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת פֶּן יִרְצָה:

18 רש"י משלי פרק ג

(יב) וְכָאֵב אֶת בֶּן יִרְצָה – שְׂרוּצָה בִּבְנוֹ לְהַטִּיב לוֹ וּפִיִּיסָהּ לְאַחַר שִׁמְכָהּ בְּשִׁבְטֵי כֵן יֵעָרֵב לָךְ הַטּוֹבָה אַחֵר הַמַּכָּה.

A) First Perspective – Better Than Perfect (The 100%→105% Argument)

19 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

אמר רבי שמעון בן לקיש: כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה:ז): ובני רשף יגביהו עוף; ואין עוף אלא תורה, שנאמר: התעייף עיניך בו ואיננו; ואין רשף אלא יסורין, שנאמר (דברים לב:כד): מזי רעב ולחמי רשף. אמר ליה רבי יוחנן: הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, שנאמר (שמות ט"ו), "ויאמר, אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, והישר בעיניו תעשה, והאזנת למצותיו, ושמרת כל חקיו, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך!" אלא: כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק - הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין מכווערין ועוכרין אותו, שנאמר: (תהלים ל"ט), "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר", ואין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד'), "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו..."

אמר רבא ואיתימא רב חסדא: אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש במעשיו, שנאמר (איכה ג'), "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'"; פשפש ולא מצא - יתלה בבטול תורה, שנאמר: (תהלים צ"ד), "אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו". ואם תלה ולא מצא - בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר: (משלי ג') כי את אשר יאהב ה' יוכיח. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו - מדכאו ביסורין, שנאמר: (ישעיהו נ"ג), "וה' חפץ דכאו החלי"; יכול אפילו לא קבלם מאהבה - תלמוד לומר (ישעיהו נ"ג), "אם תשים אשם נפשו", מה אשם לדעת, אף יסורין לדעת. ואם קבלם, מה שכרו? (ישעיהו נ"ג), "יראה זרע יאריך ימים"; ולא עוד, אלא שתלמודו מתקיים בידו, שנאמר: (ישעיהו נ"ג) וחפץ ה' בידו יצלח.

פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא, חד אמר: אלו הם יסורין של אהבה - כל שאין בהן בטול תורה, שנאמר: אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו; וחד אמר: אלו הן יסורין של אהבה - כל שאין בהן בטול תפלה, שנאמר: (תהלים ס"ו) ברוך אלהים אשר לא הסיר תפילתי וחסדו מאתי. אמר להו רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא, הכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אלו ואלו יסורין של אהבה הן, שנאמר: כי את אשר יאהב ה' יוכיח; אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו? - אל תקרי תלמדנו אלא תלמדנו; דבר זה מתורתך תלמדנו; קל וחומר משן ועין: מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם - עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם - על אחת כמה וכמה, והיינו דרבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין; נאמר ברית במלח, דכתיב (ויקרא ב') ולא תשבית מלח ברית, ונאמר ברית ביסורין, דכתיב: (דברים כ"ח) אלה דברי הברית. מה ברית, האמור במלח? מלח ממתקת את הבשר. אף ברית האמור ביסורין - יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.

20) רש"י מסכת ברכות דף ה עמוד א

יסורין של אהבה – הקדוש ברוך הוא מייסרו בעולם הזה בלא שום עון, כדי להרבות שכרו בעולם הבא יותר מכדי זכויותיו.

21) שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קמ

... יסורים של אהבה נמי אינו נותן הקב"ה למי שלא חטא כלל אלא למי שחטא אבל הם דברים שלא זו משם עד שמוחלין לו בתשובתו וא"צ שוב לייסרו ביסורין, שמ"מ מייסרו כהא, דאע"פ שגמר מצוה, והוא, כדי להרבות שכרו יותר מזכויותיו, דהטעם שיש בהכאת האב לבנו על העבר אף שעתה הוא גמיר לא שייך במה שמייסרו הקב"ה למי ששב שידוע שיש עונש על כל דבר ורק שנמחל בהתשובה דהרי שכר ועונש הוא מעיקרי האמונה, לכן הוא רק לרבות שכרו. ונמצא שאף שהם משני טעמים – הכאת האב לבנו הוא כדי שידע שעונשין על לא גמיר, והכאת הקב"ה לאוהביו אחר ששבו הוא כדי להרבות שכרן – מ"מ, ענין אחד הוא. וגם אפשר שאף שידוע להם שיש עונשין מ"מ כשרואין למעשה הוא מתיירא ומתעלה יותר כהא דפרש"י בחומש על בקרבי אקדש דמיתת בני אהרן. אבל רש"י סובר דלהצדיק עצמו לא היה צורך בזה רק שהוא להרבות שכרו.

B) Second Perspective – License to Pass (The 60% → 65% Argument)

22) אברבנאל בראשית פרק טו

... שכתב הר"ן שלא היה גלות מצרים על חטא כלל כי אם להכניע לבותם של ישראל כדי שיהיו ראויים לקבלת התורה, ושהיה זה מכלל יסורין של אהבה.

C) Third Perspective – Aiming for Perfection (The 98% → 100% Argument)

23) ספר העיקרים מאמר ד פרק י

... לפעמים יגיעו אל הצדיק רעות לטוב לו, והן הנקראים יסורין של אהבה, ונקראין גם כן נסיון, וזה על שלשה פנים. – האחד הן יסורין הבאין על הצדיק הגמור העובד השם מאהבה גמורה, שמאהבת השם אותו מביא עליו יסורין למרק אי זו טומאה או זוהמת החטא שבנפשו, וזה שהאדם אי אפשר לו שלא יחטא לפעמים בעבירות קלות שאינו חייב עליהן קרבן, או שהוא מתעצל בקיום מצות עשה, ואפילו הצדיק הגמור אינו נותן אל לבו לשוב עליהם, ודברים הללו אף על פי שאין קרבן בא עליהן ואינן ראויין לעונש, מכל מקום מצד שהם מזהמין הנפש ומטמאים אותה הן סבה למעט מדרגתה בעולם הבא. ובעבור זה העבירה שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף אף על פי שאינה ראויה לעונש צריכה כפרה, כמוזכר בפרק ראשון ממסכת שבועות. ומאהבת השם יתברך את הצדיק הוא שיביא עליו יסורין למרק אותה זוהמא וטומאה שבנפש, כדי שתשיג המדרגה הראויה לה כפי מעשיה הטובים ולא יעיקה דבר ...

D) Fourth Perspective – Making Potential Actual (The 100% → 100% Argument)

24) ספר העיקרים מאמר ד פרק י

אבל ענין הנסיון הנזכר בעקדה הוא בהכרח מזה האופן הג', שרצה השם יתברך שהכונה הטובה שהיתה בלב אברהם תצא אל הפועל, ויהיה לו שכר מעשה הטוב עם המחשבה הטובה ולא שכר כונה טובה בלבד, ובעבור שהידיעה הנופלת בדבר אחר שיצא אל הפועל היא מתחלפת בהכרח אל הידיעה בדבר קודם שיצא אל הפועל, יאמר הכתוב כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כ"ב י"ב), אף על פי שלא נתחדשה בו ידיעה, כמו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, שלא נתחדשה עתה הידיעה בזה אלא הפעל המורה שהידיעה הקודמת היא אמיתית, כלומר הגיע הפעל המורה שאתה ירא אלהים עובד השם מאהבה גמורה ... וזה המין מן היסורין הן עיקר יסורין של אהבה שהזכירו הגאונים ז"ל, והן שהקדוש ברוך הוא מצד אהבתו את הצדיק מביא יסורין עליו להרבות שכרו, כלומר כדי שיסבול בפעל הטורה והעמל לאהבתו של הקדוש ברוך הוא, כדי שיהיה לו שכר מעשה טוב לא שכר מחשבה טובה בלבד, ואלו היסורין אינן ממין היסורין שבאו על איוב ...

	Perspective	צדיק ורע לו	רשע וטוב לו
Bildad	יסורים של אהבה Pains of Love	All good comes through effort ח:י"א – הֲיִנָּגֵה גִמָּא בְּלֹא בָצָה יִשְׁגָּה אָחוּ בְּלִי מַיִם?	Effect will be seen on own widow and family יח:טו – תִּשְׁכּוֹן בְּאֶהְלוֹ מִבְּלִילוֹ יְזַרְהָ עַל נְהוּוֹ גְפָרִית:



ANSWER 3 – Tzofar

The Examined Life – התבוננות ועומק התורה

25) פירוש הרמב"ן לספר איוב (מובא בכתבי רמב"ן [קוק] חלק א) פרק יא פסוק ב

כוונת האיש הזה לסייע לדברי חביריו כי איוב חטא, וע"כ באה עליו כל הרעה הזאת, אך חדש כי מעשי האלקים מהם נגלים ומהם נעלמים, וכי הקל עובר על פשע הרשעים וירא און שלהם ולא יתבונם לו מתחלה, אולי ישובו אליו מפני חמלתו על מעשיו, וכשמטיב לרשעים וחומל עליהם כל שכן שלא יעשה רע לטובים, ולא באה ייסורי איוב אלא שיכוין לבו וישוב ויפרוש כפיו לקל בתפלה ויהיה סופו שלום, כי שלות הרשעים סופה מפח נפשם אם לא ישובו. ... תראה מן המענה והלאה כי יפליגו החברים באבדן הרשעים והכרת זרעם, כי היא הקושיא המתפרסמת עליהם ועל הנביאים כולם כירמיהו ... כי נראה הוא לעינים שזה רשע ממנו ...

For Bernie Madoff, living a lie had once been a full-time job, which carried with it a constant, nagging anxiety. "It was a nightmare for me," he told investigators, using the word over and over, as if he were the real victim. "I wish they caught me six years ago, eight years ago," he said in a little-noticed interview with them.

And so prison offered Madoff a measure of relief. Even his first stop, the hellhole of Metropolitan Correctional Center (MCC), where he was locked down 23 hours a day, was a kind of asylum. He no longer had to fear the knock on the door that would signal "the jig was up," as he put it. And he no longer had to express what he didn't feel. Bernie could be himself.

From "Bernie Madoff, Free at Last" by Steve Fishman

New York Magazine – Published June 6, 2010

Retrieved August 2, 2010 from <http://nymag.com/news/crimelaw/66468/>

Reprinted without permission

	Underlying Perspective	– צדיק ורע לו Why Do the Righteous Suffer?	– רשע וטוב לו Why Do the Wicked Prosper?
Tzofar	התבוננות ועומק התורה Introspection; Depth of Torah	Torah is so deep that everyone messes up יא:ו – וַיֵּגְד לָהֶם תַּעֲלָמוֹת הַכֶּמֶה בִּי כַּפְלִים לְתוֹשִׁיָּה וְדַע בִּי לִשְׁאֵה לָהֶם אֵלֹהִים מַעֲוֹנִים:	Wealth amassed was not real כ:יב – אִם תִּמְתִּיק בְּפִיו רָעָה יִכְחִידָנָה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ: כ:טו – חָיִל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ מִבֶּטְנוֹ יִרְשָׁנוּ אֵל:
			Effect will be seen on decaying of legacy after death כ:ז-ח – כְּגִלְלוֹ לְנֶצַח יֵאָבֵד רָאִיו יֵאָמְרוּ אִיוֹ: כְּחֹלֹם יַעֲוֶף וְלֹא יִמָּצְאוּהוּ וַיֵּדֶד כְּחִזְיוֹן לִילָה:



ANSWER 4 – Elihu

Long Live the Soul – גלגול נשמות

26) פירוש הרמב"ן לספר איוב (מובא בכתבי רמב"ן [קוק] חלק א) פרק לג פסוקים יז-כה

(יז) **להסיר אדם-מעשה** – סמוך, כמו "כל כלי-מעשה", וגויתו – מן הגבר יכסנה.
 (יח) **יחשך נפשו מני שחת** – כמו "קרא בגרון אל תחשך", "אם אדברה לא יחשך כאבי", שאין עניינם שלא תהיה הקריאה, ושלא תהיה הכאב מראשיתו, רק שיחשך וימנע מכאן ואילך.
 וחיתו – יחשך
מעבר בשלח – שלא ישלח אותה ביד פשעה לעד ולא להעבירה בשחת לעולם.
 (יט) **והוכח במכאוב על משכבו** – כי יחשך מי שחת, יוכיחו הקל במכאובות וחליים ויזכור לו עוונותיו עד כי יקרב למות, ואם יש עליו מלאך מליץ שיגיד היושר שעשה כאשר שב בתשובה אז יפדה אותו מרדת שחת.
 (כה) **רטפש** – לשון צמיחה, שיצמח ויפרה בשרו על עצמותיו כאשר יעשה בבטן אמו מנוער.

27) ספר קד הקמח לרבנו בחיי עג, ב

וביאור זה כי הועילה לו תשובתו ויסוריו שימצא כופר ולא ירד שחת, אבל לא יראה באור העליון כי לא זכה לכך. ומה עושה הקב"ה בחסדו כדי שיזכה לראותו באור העליון? נפשו מתגלגלת בגוף וחוזרת שם כבראשונה. זהו: **רטפש בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו** (פסוק כה), כי **רטפש בשרו** יחזור לנפש שהזכיר למעלה, **יחשך נפשו מני שחת** (פסוק יח). יאמר: **(יצמח הבשר) מנוער לנפש הזאת**, וכשיגדל יעתר אל אלוהים וירצהו בתשובה ויסורין, ואז ישיב לאנוש הזה צדקתו עתה, כי מיום שנולד זה לא חטא כלל, וייסוריו באו לו על עוונות ראשונים שהיה ראוי שיאבד בהם. והקב"ה חשב מחשבות בזה שלא יהיה נדח מן העולם הבא, ואז יראה באור העליון. זהו שאמר: **פדה נפשו מעבור בשחת וחיתו באור תראה** (פסוק כח), כלומר, **באור העליון**. וזהו פעם שניה. וזהו שכתוב: **ושניהם בנעמים** (פרק לו, פסוק יא). והמדה היא פעמים שלש, והוא שכתוב, **הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר** (כאן פסוק כט), כל לפעמים המדה היא פעמים, ולפעמים שלש ... והנה נתבאר בפירוש הזה סוד צדיק ורע לו, ונסתלקה הקושיא לגמרי, ולא נשאר שום ספק. גם סוד רשע וטוב לו נלמד ממנו, או נבאר שהוא דרך חסד. ותראה שאיוב מעת אשר שמע [דברי] אליהוא **לא ענה אותו דבר**. והנה זה יורה כי היתה תשובה מחודשת, לא כדבריהם, וקבל דבריו, והיו טענותיו מספיקות לשאלתו, ולכן קבל עליו השתיקה. ואליהוא אומר לו (לג:לב), **אם יש מליץ השיבני**, וכן אמר לו (שם, ה), **אם תוכל, השיבני; ערכה לפני התיצבה**. ולא התיצב כלל כנגד דבריו. ועוד ראינו כי **האל** יתעלה האשים החברים על טענות ואמר כי יצטרכו לעולה תכפר עליהם כי לא דברו נכונה **ולא האשים אליהוא** ולא הצריכו לכפרה, הזאת גם זאת ראינו שדבר כהוגן בטענה מחודשת לא על דרך החברים.

28) פירוש הרמב"ן לספר איוב (מובא בכתבי רמב"ן [קוק] חלק א) פרק לג פסוקים כו-ל

(כו) **יעתר אל אלוהים וירצהו** – אחרי שובו, והוכח במכאוב כי נתכפרו לו עוונות הראשונים, ולכן יקדמוהו רחמי הקל. וישב – לאנוש הזה צדקתו עתה.
 (כז) **ישור על אנשים** – יביט על האנשים אשר כגילו שאבדו, ויאמר גם אני חטאתי וישר העותי ולא שוה לי חטאי, כי בו לא נמלטתי אך צדקתי עמדה לי.
 (כח) **פדה נפשי מעבור**, אחרי חליו **בשחת**.
 (כט) **הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר** – יתכן שכך היא המדה, וכן הזכירו חכמים במסכת יומא (עמוס ב:ו), "ועל ארבעה לא אשיבנו".
 (ל) **לאור באור החיים** – גם בסוף תהיה נפשו צרורה בצרור החיים את ה' אלקיו. והנה הוא מתרץ קושיא צדיק ורע לו, וממנה יבא תירוץ רשע וטוב לו, הוא הדין והוא הטעם. רק מפני שזה חסד הוא, ואם יהיה צדיק אויב בלי פשע יהיה רשע ועול, יפליג וידבר בזה יותר.

HASHEM'S ANSWER

My World, For Free

A) Mountain Goats and Eagles

(29) איוב פרק לט פסוק א
(א) הִידַעַת עֵת לִדְת יַעֲלִי סֶלַע ...

(30) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טז עמוד א-ב
(איוב ל"ט): "הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור" – יעלה זו אכזרית על בניה, בשעה שכורעת ללדת, עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות, ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניו, ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי?

B) Hinds at Birth

(31) איוב פרק לט פסוקים א-ד
(א) ... חָלַל אֵילֹת תִּשְׁמֹר: (ב) תִּסְפֹּר יֶרְחִים תִּמְלֶאנָה וְיִדְעַת עֵת לִדְתָּנָה: (ג) תִּכְרַעְנָה יְלִדֶיהֶן תִּפְלַחְנָה חֲבָלֵיהֶם תִּשְׁלַחְנָה: (ד) יִחַלְמוּ בְנֵיהֶם יִרְבוּ בְּכָר יֵצְאוּ וְלֹא יָשְׁבוּ לָמוֹ:

(32) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טז עמוד א-ב
(איוב ל"ט) חולל אילות תשמור - אילה זו רחמה צר, בשעה שכורעת ללדת, אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה, ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי?

C) Migrating Birds

(33) איוב פרק לט פסוק יג
(יג) כִּנָּף רָנְנִים נִעְלָסָה אִם אֶכְרֶה חֲסִידָה וְנִצָּה:

(34) אבן עזרא איוב פרק לט פסוק יג
נעלסה - כמו נפרשה וכן נתעלסה באהבים והטע' האתה נתת לרננים כנף, ונתת אברה היא הכנף וכן ישארו על אברתו, וגם רוצה לחסידה, והוא עוף, **יבא למועד ידוע** כי כן כתוב בספר ישעיה:

D) Horses in Battle

(35) איוב פרק לט פסוקים יט-כא
(יט) הִתְתֵּן לְסוּס גְּבוּרָה הִתְלַבִּישׁ צִנְאוֹרוֹ רָעָמָה: (כ) הִתְרַעֲשׁוּ כְּאַרְבֶּה הוּד נִחְרוּ אִמָּה: (כא) יִחַפְּרוּ בְּעֶמֶק וַיִּשִׁישׁ בְּכַח יֵצֵא לִקְרַאת נֶשֶׁק:

(36) רלב"ג איוב פרק לט
... ישיש בכח שיש לו ולא יירא מלצאת לקראת כלי המלחמה, ישחק וילעג לענינים המפחידים במלחמה ולא יחת ולא ישוב מפני חרב, בעבורו תזעק האשפה אשר שם החצים ולהב חנית וכידון כי הוא יהיה סבה שיעשו פעולותיהם לסבת העדר פחדו מן החרב, ברעש ובחימה ירוץ בכח עד שהוא כאילו מגמא את הארץ ובולעה ולא יאמין כי קול שופר ר"ל שלא יירא מקול השופר אשר יריעו בו אנשי המלחמה, בדי שופר ישמח ומרחוק מלחמה להתאוותו אותה ורעם השרים ותרועתם במלחמה ירגיש מרחוק וירוח שם ואולם זכר ענין הסוס להתבאר שזאת התכונה שם השם יתברך בו לעבודת

האדם בענין המלחמה עד שהוא לא יתרחק מן החרב עם היות בטבע כל בעלי חיים להתרחק מן המזיק וזה כולו הוא מחוזק השגחת השם יתברך בזה הנמצא ...

E) Eagles Flying High

(37) איוב פרק לט

(כז) אִם עַל פִּיךָ יִגְבִּיחַ נֶשֶׁךְ וְכִי יָרִים קִנּוֹ: (כח) סֶלַע יִשְׁכֹּן וַיִּתְלַן עַל שֵׁן סֶלַע וּמִצּוּדָה: (כט) מִשֶּׁם חָפַר אָכַל לְמַרְחֹק עֵינָיו יִבִּיטוּ:

(38) רלב"ג איוב פרק לט

... המבינתך יעוף הנץ מהפאה הצפונית בימי הקור ויפרוש כנפיו לצד דרום מהרובע המיושב להתרחק מתגבורת הקור האם ידע זה העוף בהתחלפות האיקלימים ושמה שיתקרב יותר אל משהו היום הוא יותר חם עד שיעוף שם הלא זה כולו מיתרון השגחת השם יתברך ששם בהם זאת התבונה כמו טבע להיותם נשמרים בה, האם על פיך יגביה הנשר לעוף על שאר העופות וירם קנו עד שעל שן סלע ומצודה ישכון ויתלונן ואמנם היה זה כן כי משם יוכל לראות מרחוק הטרף וימצא לו בזה האופן מזונו עד שאפרוחיו יעלעו דם הטרף אשר יבאו אליהם ובאשר ימצאו חללים שם הוא לקחת מגוף החללים לאכול האם זה הנשר בעל שכל עד שידע שכל מה שיגביה לעוף יוכל לראות יותר הדברים הרחוקים הלא השם יתברך מיתרון חכמתו והשגחתו שם טבעו באופן שיערב לו האויר ההוא הגבוה וימשך לו מזה זה התועלת:

F) What It All Means for Us

(39) רלב"ג איוב פרק לט

והכלל העולה מהדברים הוא שהשם יתברך הוכיח את איוב על מה שהיה שופט במעשיו שיש בהם חסרון וקיצור ר"ל במה שהיה מתרעם למה הניח השם יתברך אישי האדם בזה הסידור אשר מהגרמים השמימיים שימשך אליו מהעול מה שימשך עד שימצא רשע וטוב לו צדיק ורע לו ואם לא היה אפשר לש"י שיסדר זה באופן יותר שלם למה ברא האנשים הקשי יום כי המות יותר נבחר להם ואמר אליו השם יתברך שאין ראוי לו לשפוט זה המשפט לפי שהוא בלתי משיג פעולות השם יתברך והשופט בדבר ראוי שתהיה אצלו ידיעה במה שהוא שופט עליו ועוד כי מה שספר השם יתברך מפעולותיו אשר נעלמו לאיוב הוא במה שיתבאר ממנו שעם השם יתברך תכלית הגבורה והחכמה לעשות כל מה שאיפשר מן ההטבה לזה המציאות השפל ושהוא משגיח בו כפי מה שאפשר והנה זכר גם כן השם יתברך שמה שברא שימשך ממנו רע מה יש בו תועלת להגיע עונש לרשעים והוא אומרו וינערו רשעים ממנה והנה זה המאמר מורה כי הצדיקים לא יגיעו אלו הרעות ולזה אמר רשעים כי הרשעים לבד הם הניזוקים בו כמו שביאר אליהוא ובזה תועלת לשאר האנשים שיקבלו מוסר ויראו מהשם יתברך ותגיע להם הצלחת הנפש והנה כמו ששם הטבע בצמחים כח דוחה מה שהוא בלתי נאות לטבעם כדי שלא יזוקו בו כן שם השם יתברך באופן מה כחות דוחים הרעים מכלל האדם כדי שלא יזוקו בהם האנשים וזה אמנם היה ברע הנמשך במקרה מזה הסדור הנמשך מהגרמים השמימיים אשר הוא מכוון להזיק לרשעים כמו שקדם.

The Responses of Iyov's Friends – A Quick Reference Guide

	Underlying Perspective	– צדיק ורע לו Why Do the Righteous Suffer?	– רשע וטוב לו Why Do the Wicked Prosper?
Eliphaz	נסיון Divine Test	They are being tested ד:ב – הַנִּסָּה דָּבָר אֵלֶיךָ תִּלְאָה וְעָצָר בְּמַלְיָן מִי יִכָּל?	Effect will be seen on future generations ה:ד – יִרְחֲקוּ בְּנֵי מִיִּשְׁעִי וְיִדְכָּאוּ בְּשַׁעַר וְאֵין מִצִּיל:
Bildad	יסורים של אהבה Pains of Love	All good comes through effort ח:יא – הִיגָאָה גִּמְאָה בְּלֹא בָצָה יִשְׁגָּה אָחוּ בְּלִי מִיָּם?	Effect will be seen on own widow and family יח:טו – תִּשְׁכּוֹן בְּאֶהְלוֹ מִבְּלִילוֹ יִזְרָה עַל גְּוֹהוּ גְּפָרִית:
Tzofar	התבוננות ועומק התורה Introspection; Depth of Torah	Torah is so deep that everyone messes up יא:ו – וַיִּגַּד לָהּ תַּעֲלָמוֹת חֻקָּמָה כִּי כָפְלִים לְתוֹשִׁיָּה וְדַע כִּי יִשָּׂה לָהּ אֱלֹהִים מַעֲוֹנָה:	Wealth amassed was not real כ:יב – אִם תִּמְתִּיק בְּפִיו רָעָה יִכְחִידָנָה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ: כ:טו – חֵיל בָּלַע וַיִּקְאָנוּ מִבִּטְנוֹ יִרְיִשְׁנוּ אֵל:
			Effect will be seen on decaying of legacy after death כ:ז-ח – כְּגָלְלוּ לְנִצָּחַ יֹאכֵד רֵאִיו יֹאמְרוּ אִיוֹ: בְּחָלוֹם יַעֲוֶף וְלֹא יִמְצְאוּהוּ וַיִּדָּד כְּחִזְיוֹן לִילָה:
Elihu	גלגול נשמות Transmigration	Our perspective is limited to one place in time, but all is fair to the timeless soul לג:כג-כז – אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְאָךְ מִלִּיץ אֶחָד מִנִּי אֵלֶּף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרָאֵל: וַיִּחַנְּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעָהוּ מִרְדָּת שְׁחַת מִצָּאֵתִי כִפֹּר: רִטֹּפֶשׁ בְּשָׁרוֹ מִנְעָר יָשׁוּב לִימִי עֲלוּמָיו: יַעֲתֶר אֵל אֱלֹהִים וַיִּרְצָהוּ וַיִּרְא פָּנָיו בְּתִרְוַעָה וַיָּשָׁב לְאֹנוֹשׁ צְדָקָתוֹ: יֵשֶׁר עַל אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חֲטָאֵתִי וַיִּשָּׁר הָעֵוִיתִי וְלֹא שָׁוָה לִי:	חסד (According to רמב"ן and רבנו בחיי)

Four Answers



to Life's Hardest Question

A Six-Part Series of Philosophical Talks Based on the Book of Iyov

Led by Rabbi Leib Zalesch

Wednesdays
Beginning August 4th
7:45 pm at DAT

Presented in conjunction with
the Adult Education Department of the Denver Academy of Torah